

Şapur Qasimi

(əvvəli ötən sayımızda)

Babur türklərinin də yaşadığı Pakistan dövlətinin rəsmi dili ingilis və urdu dillərinin olması səbəbindən Turan dövlətinin yaradılmasında başqa türk dövlətləri statusunda qatılmasının mümkün olmadığına baxmayaraq, istər Turan dövləti yarandıqdan sonra, istər Türk Dövlətləri Birliyi yarandıqda, istərsə də hazırda bütün türk dövlətlərinin Pakistan dövləti ilə bütün istiqamətlərdə və sahələrdə sıx əlaqələrin qurulması hər iki tərəf üçün fəvqəladə əhəmiyyətə malikdir. Belə ki, hətta Türkiyə, Azərbaycan, Qazaxstan, Türkmənistan, Özbəkistan, Qırğızstan, yəni, altı türk dövlətindən (Şimali Kipr, Cənubi Azərbaycan və s. nəzərdə almadan) ibarət Türk dövlətinin Pakistan ilə Konfederasiya birliyi, yaxud Türk Dövlətləri Birliyinin Pakistanla hərtərəfli, sıx müttəfiqliyi 5,6 milyon km2 əraziyə, 378 milyon əhaliyə malik olan, nüvə silahına, müasir səviyyəli silah istehsalı sənayesinə, güclü orduya malik, dünyada 3-4-cü yerdə duran böyük güc mərkəzi deməkdir.

Buna görə də bütün türk dövlətlərinin bütün səviyyədə olan rəhbərləri Türk Dövlətləri Birliyi və vahid Turan dövlətinin yaradılması prosesi ilə birlikdə Pakistan dövləti ilə əlaqələrin sıx və hərtərəfli inkişafını təmin etməlidir. Pakistanın Turan dövləti tərkibinə qatılması qarşısında iki maneə var. Bunlardan biri, Pakistanın islam dövləti olması, digəri isə orada türklərin azlıq təşkil etməsi səbəbindən dövlət dilinin ingilis və urdu dilinin olmasıdır. Lakin Pakistanın Türk Dövlətləri, Turan dövləti ilə sıx müttəfiqlik və ya Konfederasiya birliyinin təmin edildiyi halda bu iki cəmiyyətin inteqrasiyası qarşısında duran din problemi çox asanlıqla və qısa zamanda həll olunan məsələdir. Belə ki, Türk Dövlətləri Birliyi və ya Turan dövlətində hər hansı bir dinin təşkilatı mövcudluğu qadağan edilməklə yanaşı, hər bir şəxsın əqidə azadlığı qanunla təmin ediləcəyindən, Pakistan dövləti qanunvericiliyində də şəriət qaydalarına əsaslanan bəzi, elə bir əhəmiyyət də daşımayan qanunları dünyəvi əsaslarla əvəz etməklə, din məsələsini çox asanlıqla həll etmək olar. **Dil məsələsinə gəldikdə isə ingilis dili hələ ki, əsas beynəlxalq dil olmaqda qalmaqdadır, bunun Turan dövlətinə hər hansı bir ziyanı yoxdur. Urdu dili ilə türk dilində də eyni sözlərin çox olması, urdu dilinin qurulması və s. xüsusiyyətlərinin türk dili ilə yaxınlığı, Pakistan əhalisi ilə Turan əhalisinin ortaq mənəvi dəyərlərə, həyat tərzinə mait olmaları bu iki dövlət arasında münasibətlərin daim inkişaf etməsi üçün əhəmiyyətli zəmin yaradan amillərdir.**

Bu gün Qərbi dövlətlərinin Şərqi dövlətlərində, o cümlədən türk dövlətlərində mövcud olan iqtisadi-ictimai quruluşların Avropa dövlətlərində olan quruluşlarla müqayisədə mürtəce və həyatın bu günkü inkişafının səviyyəsinə cavab verməməsi səbəbindən, özlərinin qələmə verdikləri qədər də mükəmməl

olmayan öz dövlət quruluşlarını bizlərə mütləq demokratik sistem kimi, saxta, bəzən də ümumiyyətlə bəşərin təbiətinə uyğun gəlməyən, mürtəce dəyərlərini müasir dəyərlər adı ilə sırımaq cəhdlərinə gəldikdə isə Türk Dövlətləri Birliyində, Turan dövləti və onun yaxın müttəfiqlərində Qərbi dövlətlərinin bütün naqisliklərini aradan qaldırmağa qadir olan iqtisadi-ictimai sistem qurmaqla onların bütün iddialarının qarşısını almaq olar. Xüsusilə ona görə ki, belə bir iqtisadi-ictimai sistemin elmi əsaslara söykənən Anayasasının (Konstitusiyasının) layihəsinin Azərbaycanda

yi tipli bir birliyin yaradılması üçün vahid, monolit birliyə malik olan Turan dövləti, ən azı isə Türk Dövlətləri birliyi mövcud olmalıdır. **Çünki, nə qədər ki, türk dövlətləri birləşib monolit, vahid gücə çevrilməyib, ayrı-ayrı kiçik türk dövlətləri böyük güclərin və onların sətəllitlərinin iqtisadi, siyasi, hərbi təzyiq və təkisi altında qalaraq, nəinki hansısa islam və ya digər birliklərlə, hətta digər türk dövlətləri ilə sıx siyasi, iqtisadi, hərbi əməkdaşlıq yaratmaq cəhdləri belə, bu güclər tərəfindən çox sərt qarşılana-raq müxtəlif maneə və çətinliklərlə üz-üzə qalacaqlar.** Belə

necə qorxu, nifrət və etirazlarla qarşılandığı göz qabağındadır. Bundan başqa İran İslam Respublikasının 30 il ərzində xristian Ermənistanın işğal etdiyi Azərbaycan torpaqlarında möhkəmlənməsi üçün İranın bu dövr ərzində xristian ermənilərlə SİAM EKİZLƏRİ birliyi nümayiş etdirməsi, Aralıq dənizində, İraq, Liviya, Suriyada İran, Misir, Səudiyyə Ərəbistanı və s. islam dövlətlərinin Türkiyəyə qarşı Yunanıstan, Fransa, digər Avropa dövlətləri ilə birləşib və ABŞ-ın səlib yürüşündə xristianlardan da çox XİSTİANLIQ nümayiş etdirməsi Türk Dövlətləri Birliyi-

alman dili dövlət dilidir. Bu dövlətlər uyğun olaraq İngilis, Fransız, İspan, Portuqal, Alman milli dövlətləridir. Bu dövlətlərin əraziləri isə İngilis, Fransız, İspan, Portuqal, Alman milli əraziləri olmayıb hərbi, iqtisadi, siyasi zor gücünə işğal edilən millətlərin milli ərazisi olub, onların milli dövlətinə məxsus olması hüquqlarının pozulmasıdır. **İranda da öz milli ərazilərində yaşayan Azərbaycan, Türkmənistan türklərinin, kürdlərin, bəlucların, ərəblərin milli dövlət hüquqlarının da bir ovuc fars şovinizminin böyük dövlətlərin himayəsi altında, islamın şifəlik cərəyanını**

Turan hansı əsaslar üzərində qurulmalıdır?

Bu gün Qərbi dövlətlərinin Şərqi dövlətlərində, o cümlədən türk dövlətlərində mövcud olan iqtisadi-ictimai quruluşların Avropa dövlətlərində olan quruluşlarla müqayisədə mürtəce və həyatın bu günkü inkişafının səviyyəsinə cavab verməməsi səbəbindən, özlərinin qələmə verdikləri qədər də mükəmməl olmayan öz dövlət quruluşlarını bizlərə mütləq demokratik sistem kimi, saxta, bəzən də ümumiyyətlə bəşərin təbiətinə uyğun gəlməyən, mürtəce dəyərlərini müasir dəyərlər adı ilə sırımaq cəhdlərinə gəldikdə isə Türk Dövlətləri Birliyində, Turan dövləti və onun yaxın müttəfiqlərində Qərbi dövlətlərinin bütün naqisliklərini aradan qaldırmağa qadir olan iqtisadi-ictimai sistem qurmaqla onların bütün iddialarının qarşısını almaq olar

artıq mövcud olduğu səbəbindən Qərbi alimləri, siyasətçiləri, dövlət xadimləri və sairənin türklərə Avropadakı dövlət sistemlərinin, Avropa dəyərlərinin, insan və vətəndaş hüquqlarının müasirliyi, humanistliyi və s. haqqında mühazirə oxuyaraq, lovqalanma imkanları qapanmışdır. İndi dünyanın ən qüdrətli hərbi mütəxəssisləri bir çox məsələləri Azərbaycan ordusunun Şuşa əməliyyatındakı təcrübəsindən, Türkiyə və İsrail silahlarının döyüş taktikasından öyrənmək üçün Bakıya, Ankaraya, Teləvivə üz tutduqları kimi, Qərbin və dünyanın digər ölkələrinin iqtisadçı, hüquqşünas alim və mütəxəssisləri, bu günün və gələcəyin tələblərinə cavab verən iqtisadi-ictimai quruluşun elmi əsaslarını, qanunvericiliyini öyrənmək üçün Azərbaycanın paytaxtı Bakıya üz tutmalı olacaqlar.

Belə hallarda ən əvvəl isə islam dövlətləri ilə Avropa birli-

ki, Azərbaycanın müstəqillik cəhdi ərazisinin 20 faizinin Rusiya və Ermənistan tərəfindən işğal edilərək, bu gün də bu işğalın bir hissəsinin davam etməsi, hətta bu vəziyyətdə belə, Cənubi Qafqazda Rusiyani sıxışdırmaq naminə Fransa və ABŞ-ın Minsk qrupunun fəaliyyətini bərpə edərək Dağlıq Qarabağı qəti olaraq Ermənistanla verməklə Cənubi Qafqazdan Rusiyani uzaqlaşdırıb, onu əvəz etmək cəhdləri, Rusiyanın Qazaxstana ərazi iddiaları, Çinin Qazaxstana və Qırğızıstan ərazi iddiaları, Türkmənistan və Azərbaycanın öz aralarında olan qaz yatağının ortaq istismar edilməsi haqqında razılığa gəlmələri, Türkiyəni, Mehri koridoru vasitəsilə (hətta bu koridora rusların nəzarət etməsi şərti) Azərbaycan, Qazaxıstan, Türkmənistan, Özbəkistan və Qırğızıstan ilə birbaşa əlaqələrinin yaranması İranın fars şovinistləri və Rusiyadakı türk düşmənləri tərəfindən

ni və ya Turan dövlətinin islamçılıq və ya hər hansı bir dini əsaslar üzərində deyil, məhz türkçülük, yəni, türk milli birliyi əsasında qurulmasının zəruri olduğunu sübut etməmi? Hər bir insanın hansı millətə mənsub olmasını onun ana dili hesab etdiyi dili müəyyən etdiyi kimi, hər bir dövlətin hansı millətə mənsub olması bu dövlətin DÖVLƏT DİLİ müəyyən edir. Dövlət anlayışı və mexanizmi yarandıqı gündən elə bir dövlət mövcud olmayıb, bu gün də yoxdur və bundan sonra da olmayacaq ki, onun əhalisi, istisna edilmədən ancaq bir millətin nümayəndələrindən ibarət olsun. Dövlət dili isə həmin dövlətin ərazisində öz milli torpaqlarında yaşayan milli çoxluğun dili olub. Bu qayda həmin dövlətin ərazisində proseslərin normal durumu üçün təbiidir. Bu gün dünyanın 53 ölkəsində ingilis dili, 23 dövlətdə Fransız dili, 20 dövlətdə ispan dili, 9 dövlətdə portuqal dili, 6 ölkədə

bayraq edərək, zorla pozması da bu qəbildəndir. Buna görə də əgər söhbət Türk Dövlətləri birliyindən, və ya Turan dövlətindən gədirsə, onda bu birliyin əsası ancaq türk milli birliyi, dövlət dili isə TÜRK DİLİ ola bilər. **Türk Dövlətləri Birliyinin qurulması üçün türk-islam birliyi əsasında Türk İslam xəlifəliyinin yaradılması ideyası isə türk dövlətlərinin birləşərək vahid monolit Turan dövlətinin yaradılması yolunu sıx minalamaq vasitəsilə vahid, monolit Turan dövlətinin yaranmasını əngəlləmək, onun yaranmasını imkansız etmək üçün düşünülmüş çox təhlükəli bir uçurumdur.** Türk İslam xəlifəliyinin yaradılması ilk növbədə islam, şəriət qanunları ilə idarə olunaraq, bütün islam dövlətlərini özündə birləşdirən bir imperiyanın qurulması deməkdir. Türk dövlətlərini bu istiqamətə yönəltmək, əslində Türkiyəni və başqa türk dövlətlərini İran və Ərəb dövlətləri ilə qarşı-qarşıya qoyaraq «xoruz» döyüşdürməklə Türkiyəni, ümumiyyətlə türkləri birləşmək və inkişaf etmək prosesindən yayınaraq Türkiyə və digər türk dövlətlərini yenidən parçalayaraq, əsarət altına almaq məqsədini reallaşdırmaqdan başqa, yeni türkləri gəder-gəlməz yola sövq etməkdən başqa bir anlama gəlmir.

Son dövrlərdə Azərbaycan mətbuatında iqtisadi-ictimai hadisə və proseslərin obyektiv, savadlı təhlil edən müəlliflərinin də bəzilərinin Türk Birliyinin, Turanın qurulması məsələlərində islam dinini Turanın əsası kimi qələmə verməsi, «yeni nəslin dini dəyərlərlə zənginləşdirilməsini» hesab edən yazıların çoxalması istər-istəməz Türk Birliyi, Turan qurulması, ümumiyyətlə türk millətinin aqibəti yönündə ciddi narahatlıq doğurur. Bu baxımdan «Hürriyyət» qəzetinin 06-08 fevral 2021-ci il tarixli sayında, «Prezidentin «5-ci kolon»a mesajı» məqaləsində həmişə ictimai hadisə və proseslərə savadlı və obyektiv yanaşma və təhlilini görməyə vərmiş etdiyim Ülviyyə xanım Şükürovanın islam dini məsələsində bir-birini inkar edən fikirləri, artıq obyektiv təhlilçilərinin də bərdarınca gedərək, məsələnin mahiyyətinə varmadan millət üçün bu təhlükəli yolu vəsf etməyə başladığını düşünməyə vadar edir.

(ardı gələn sayımızda)